

dobro. In kakor bi bilo potreba, da spomni nebeško kraljico na to, kaj ji je dolžna, je prosila:

»Oh, Marija, glej, tvojo podobo sem hotela okititi, in pri tem me je dohitela nesreča! . . Ko bi ne bila šla tukaj mimo, bi se mi to ne bilo pripetilo! . . Pomagaj, o Marija, pomagaj! . . Reši me sramote, o Marija! . .«

Mati pa je postajala nemirna, ker hči tako dolgo ni govorila z Dolfetom. Napotila se je radi tega sama k njemu na dom. Dobila ga je samega in brez ovinkov mu je razložila, po kaj je prišla.

Toda iz prvega stavka, ki ga je bil izustil, je lahko posnela, da se je motila, in da je njena hči postala žrtev ničvrednega pohotneža . . .

Odslej je skrbela tudi njo prihodnost hčerina . . .

(Dalje prihodnjič.)

Ogrski Slovenci.

Spisal Anton Trstenjak.

(Konec.)

predgovoru k Novemu zakonu, § 13., piše Torkoš, da je Gospod Bog imel in še ima vsekdar kakor na ves človeški, tako tudi na ves slovenski narod svojo božansko skrb i da kakor je od Srednjega morja tja do Belega vso Dalmacijo, Istrijo, Slavonijo, Bosnijo i Bolgarijo, Hrvaško, Kranjsko, Štajersko, ogrski, moravski, češki poljski i »moškovitanski ország« z njim »napuno«, tako je tudi »v vsakšem toga naroda razložkom jeziki nike nadigno, ki so na svojo materno rejč, v šteroj so se poroudili, sv. pismo obrnoli.« Kűzmics je torej vedel za vse Slovane. Dalje čitamo: »Te druge zdaj tà nihávči, zaddosta nam bode: či se spomenémo s Krajncov i zdolnji Štajercov, ki so, kak štímamo, z našimi Vógrskimi v Železnoj, Sala i Šomockoj stolici bodoučimi sloveni vrét ostánki ovi Vandalušov; koteri so po Kristušovom rojstvi na pět stou (saeculo V.), zete králevčine Vlaški i potom Španyorski ország, odnut pa prejk mourja v Afriko odplavali. Med tistimi je že vleti narodjenoga Kristuša 1562. Primuš Truber Bože rejči v Aurachi . . . vő dáo.«

Omenja nadalje glagolske in cirilske knjige in njih pisatelje in nam pripoveduje, da ima sam te knjige.

»Po eti ide Dalmatina Jüri i cejlo, Biblio,« tako nadaljuje v predgovoru, »tou je, Stároga i Nouvoga zákona vso pismo, obrne na Štajerski jezik z velikim, kak právi, trüdom; i dájo vö štámpati v Wittebergi v 1584. leti zVlaškim, ali si bojdi zDeačkimi (= latinskimi) piskmi in Folio.« To je res Jurja Dalmatina »Biblia, tu je vse svetu Pismu Stariga inu Noviga Testamenta«, katero je prišlo na svetlo l. 1584, in katero je stalo okoli 8000 goldinarjev. Ni pa bilo pisano v štajerskem jeziku, nego v kranjskem narečju; vendar teh narečij ni Küzmicis razlikoval. Znano mu je torej bilo sveto pismo Dalmatinovo, kakor je tudi vedel, da je Francel Mihali in drugi lužiškimi Slovanom preložil sveto pismo.

Vendar se Küzmicis ni držal slovenskega prevoda Dalmatinovega, nego je sam prevajal iz grškega izvornika. Zakaj je to storil, pripoveduje in utemeljuje natanko v predgovoru. Tu piše namreč v § 14.: »Što de tak kráto našim med Mürum i Rabom prebivajoučim slovenom të sv. Bože kníge na svoj jezik, po šterom samom li vu svoji Prorokov i Apostolov pismaj gučečega Bogà razmijo, obračati? geto je i nyim zapovidáva Gospodin Boug šteti; da je moudre včinio na zveličanje po vöri vu Jezušu Kristušu; tou pa ni sTruberovöga, ni Dalmatinovoga, ni Francelovoga, niti znikakšega drugoga obračanja (versio) čakati nemorejo. Ar tej naši Vogrski slovenov jezik od vsej drugu dosta tühoga i sebi lastivnoga mà. Kakti i vu naprej zračunani se veliki rázložek nahája. Záto je potrejbno bilou takšemi človeki naprej stoupiti: kibi vetom delao Bougi na díko, a' svojemi národí pa na zveličanje. Liki je i Gospodin Boug na tou nadigno Števan Küzmicisa Šurdánskoga Farara: ki je zgrčkoga poleg premouči i pomáganya Dühà svétoga z velikom gyedrnostjom na ete, kakšega šteš i čuješ, jezik cejli Nouvi Zákon obrnyeni i stroškóm vnougi vörni düšic vö zoštampáni.«

*

IV. Imre Agustič (Augustič). Imre se je porodil v Murskih Petrovcih v Železni stolici dne 29. septembra leta 1837. Izdelal je šest gimnazijskih razredov v Sombotelju. Ker mu šolske klopi niso bile posebno pogodu, je opustil nauke in je šel h grofu Száparyju za gospodarskega pristava. V tej službi je bil samo poldrugo leto. Odtod je prišel k udovici grofa Josipa Batthanyja v Oroszlámos pri Szegetu, kjer je ostal tri leta. Potem je služil na Dolenjem Seniku

pri isti gospodi tri ali štiri leta. Tu se je samouk naučil stenografije in je odšel v Pešto, kjer je preživel sedem mesecev ter naredil stenografski izpit. Potem je bil za stenografa v državnem zboru celih petnajst let.

Zadnji čas svojega življenja, leta 1875. in 1878., je nastopil kot kandidat za državni zbor v okrožju Murske Sobotice proti odvetniku Josipu Berku dvakrat in je obakrat propal. Bil je vnet pristaš leve, to je Tiszove stranke. Umrl je v Budim-Pešti dne 17. julija leta 1879.

Sprva je pisal madjarski, zlasti v novine »Egyetertes« (Edinost). Pisal je tudi romane in povesti v madjarskem jeziku. Mišljenja je bil madjarskega, seveda spočetka svojega delovanja, in bilo bi mu najljubše, ako bi mogel kar vse »Vende« pomadjariti; zategadelj je bil škof Josip Szabó, kateri je tudi bil velik Madjar, njegov mecen in velik podpornik izdaj njegovih knjig. Pozneje je izprevidel, da se njegove želje ne morejo uresničiti, in ker je svoje ljudstvo ljubil, je začel pisati slovenski in je postal vnet narodnjak. Hotel se je prikupiti narodu in je začel izdajati list, to pa največ v to svrhu, da bi si pridobil v narodu veljavo in da bi ga potem narod volil za poslanca.

Tako je Agustič zasnoval list »Priřátel — znanoszt razserjüvájöcse mészecsne novine«. Ta list je izhajal v Budim-Pešti. Prva številka je izšla dne 15. septembra l. 1875., vsak mesec po enkrat, pozneje pa, to je l. 1878., po dvakrat na mesec. Glavni sotrudnik mu je bil ves čas izmed ogrskih Slovencev Fran Čaplövič, notar Markuševski, ki je imel Agustičevo sestro za ženo. Dopisovali pa so mu tudi štajerski župani. V početku je urejeval list v madjarskem pravopisu, pozneje pa v našem slovenskem, ker je izprevidel, in to mu je glavna zasluga, da se ogrski Slovenci morajo v pravopisu združiti z ostalimi Slovenci. Agustič je tudi polagoma opuščal, kolikor je smel, mogel in znal, ogrsko narečje in je torej tudi pisni jezik svoj uravnaval po našem slovenskem, tako da njegov jezik ni več prekmurščina. Priznati nam je, da mu je to delo bilo hvalevredno, in ravno raditega sta imela on in njegov oče, ki je bil v M. Soboti selski sodnik, s Tiszovo vlado mnogo bridkih ur.

Agustičeve novine je narod prav rad čital, le škoda, da je z urednikom tudi list umrl in da ni našel naslednika. Kak program pa je imel Agustič? »Mnogi bi rad izvedel po dokončanem delu,« tako pravi sam, »ka se zvřin vési godř. Slišali bodéte o ljubezni domovine, o poštenju, o kreposti in o vsem, kar je dolžan storiti vsak »domo-

vinčar«, hižni glavnik i vsak za »počlovečanstvo« delaven človek«. V tem so Agustičeve novine mnogo storile in koristile. Agustič je ljubil madjarsko domovino, ali tudi Slovane, on je hvalil Madjare, ali hvalil je tudi Slovane, in je prinesel sliko črnogorskega kneza in knjeginje. Znano mi je, da se je Agustič obračal do slovenskih pisateljev, povpraševal za svet, a nihče se ni zmenil zanj, nihče mu ni hotel svetovati in ga oduševljati v pisateljskem delovanju. Iz njega bi se dalo mnogo narediti, ali ker ni imel nobene zveze z nami, potem ni čudo, da ni mogel biti tako zaveden Slovan kakor smo mi, ki živimo v ugodnejših razmerah.

Čaplovič mi je pripovedoval, da je Agustič spisal slovensko-madjarsko slovnico, katera je ostala v rokopisu. Po istem poročevalcu je zložil tudi slovensko-madjarski slovar. Leta 1876. je izdal v Budim-Pešti šolsko knjigo »Návu k vo grszkoga jezika za zacsetnike«. Nadalje je preložil knjigo »O volitvah«, to je nauk, kako se morajo vršiti volitve. Naposled je sestavil šolsko knjigo »Prirodopis« s kepami (podobami) za národne šole, Budim-Pešta 1878.« Ta knjiga je pisana v slovenskem pravopisu.

Ostali pisatelji ogrskih Slovencev so: Mikloš Kűzmic, Mihal Bakoš, Števan Szijjarto, Barla Miháo, Juri Čipott, Jožef Košič, Ivan Kardoš, Aleksander Terplan, Števan Slamar, Števan Lűlik, Franc Žbűll, Jakob Sabar, Marko Žižek, Jožef Borovnjak, Ivan Berke, Števan Zemljič, Jožef Bagari.

Zgodnja pomlad.

Spet zelené nam vrbe in šumé,
veseli vetrc mimo gre,
a skriti so še v polju klasi;
škrjančka ni še, lastovke drobné,
pa saj nobeden še od teh ne vé,
da že pri nas so takšni časi!

No, mene bele breze veselé;
kot bilke iz daljave k nam blešče,
za njimi solnce tam zahaja.
Nemirno kri mi že po žilah gre,
čemu, zakaj? Zaman zares v srce
prišla ljubezen ni brez konca in brez kraja!

Aleksandrov.